

K27 Lillestrøm sentrum

Beliggenhet

Lillestrøm ligger knappe to mil øst for Oslo ved Nitelvas utløp til Øyern. Kulturmiljøet ligger ved Lillestrøm stasjon.

Nasjonale interesser

Kulturmiljøet rundt jernbanestasjonen er av nasjonal interesse på grunn av Lillestrøms posisjon i norsk samferdsels- og industrihistorie som den første stasjonsbyen utenfor Oslo og for den omfattende trevareindustrien som oppsto her fra midten av 1800-tallet.

Lillestrøms betydning vises gjennom kulturmiljøets beliggenhet, bebyggelsesstrukturer og bebyggelsens formspråk, da ikke minst ved stasjonsbygningens uttrykk og plassering. Kulturmiljøet kan i dag oppleves ved den opprinnelige gatestrukturen og gjenværende bygningene og hagene rundt Lillestrøm stasjon.

Beskrivelse

Tømmer- og trelastindustri la grunnlaget for etableringen og veksten rundt tettstedet Strømmen/Lillestrøm så langt tilbake som fra 1400- og 1500-tallet. På grunn av den store sagbruksproduksjonen ble stedet kalt *Flisbyen*. Da Hovedbanen og Kongsvingerbanen ble anlagt gjennom Lillestrøm på 1850-tallet og den første dampsga ble satt i drift rundt 1860 ble det skapt mange arbeidsplasser med tilsvarende behov for boliger som igjen ga et rikt næringsliv. Området rett nord for stasjonen var blant de første områdene som fikk boliger og veier da stasjonsbyen Lillestrøm utviklet seg. De tre sydligste kvartal av Storgata og tverrgatene Kirkegata, Voldgata og Torggata ble etablert i 1880-årene. Det er i dag flere godt bevarte trehus fra den tiden.

Trelastindustrien førte med seg et stort transportbehov og slik at det gikk faste tømmertog på skinnene, allerede før Hovedbanen offisielt ble åpnet. Etter hvert fikk Lillestrøm mye person- og godstrafikk og stedet utviklet seg som en av landets første stasjonsbyer. Den opprinnelige stasjonsbygningen i tre fra 1854 ble revet og erstattet av en ny stasjon tegnet av Gudmund Hoel, oppført i 1930 og tatt i bruk i november 1934. Den er fremdeles det store blikkfanget ved stasjonsområdet.

Faglige råd for forvaltning

Generelle råd

De etterfølgende faglige rådene skal bidra til å ivareta kulturhistoriske og arkitektoniske verdier i forvaltningen av kulturmiljøet.

Verneverdiene forutsettes ivaretatt av kommunen i deres plan- og byggesaksbehandling. Dette gjelder både hensyn til viktige enkeltbygg, kulturminner, grøntområder og kulturlag innenfor kulturmiljøet samt landskapsrelaterte og strukturelle sammenhenger.

Landskapsnivå

- Siktlinjer fra **jernbanestasjonen** mot **de andre bygningene i kulturmiljøet** skal ivaretas.
- Tak skal vurderes som del av byens taklandskap og behandles som en del av tiltakets samlede arkitektoniske uttrykk. Ved eventuelle nybygg og ombygginger skal tekniske anlegg, som heisoppbygg og ventilasjonsanlegg m.m., integreres i den arkitektoniske utformingen.
- Ethvert tiltak innenfor kulturmiljøet skal ha gode visuelle kvaliteter både i seg selv, i forhold til tiltakets funksjon, og dets bygde og naturlige omgivelser og plassering.

Områdenivå

- Ved brann eller annen uopprettelig skade bør ny bebyggelse gjenoppbygges som rekonstruksjoner på dokumentert grunnlag.
- I tilstøtende randområder skal nye tiltak ikke redusere opplevelses- eller bruksverdien knyttet til det historiske bymiljøet.
- Utfylling av tomtearealer anses som uheldig tiltak som svekker lesbarheten og opplevelsen av det historiske bebyggelsesmønsteret.
- I området skal historiske bygningshøyder og gesimshøyder være førende for eventuelle nybygg. Den historiske bebyggelsens karakteristiske volum med skala og proporsjoner, samt plassering av bygninger skal videreføres ved nye tiltak.
- Eksisterende bebyggelsesmønster skal opprettholdes.
- Eiendoms- og tomtestruktur skal gi føringer for den prinsipielle bebyggelsesstrukturen. Der den historiske tomtestrukturen slås sammen er det viktig at den uttrykker seg i fasadenes inndeling og rytme.
- Gater og smug skal ikke bygges igjen da dette vil forringe området historiske karakter og lesbarhet.
- Bebyggelsesmønsteret, torgene, og gatestrukturen er en viktig del av området historie og skal bevares og videreføres.

Bygningsnivå

- Ved vedlikehold og utbedring skal kulturhistoriske og arkitektoniske verdier som knytter seg til de historiske byggenes detaljer bevares, derav material- og fargebruk, dør- og vindusutforming og øvrige bygningsdetaljer. Originale bygningsdeler skal bevares, dersom disse er tapt skal de rekonstrueres etter historiske forbilder.
- Riving av trehus skal unngås. Dette gjelder også for murhus av kulturhistorisk interesse innenfor kulturmiljøet.
- Stedegen byggeskikk og håndverkstradisjon skal opprettholdes og videreføres ved eventuelle nye tiltak, herunder endringer, til-, på- og nybygg. Ved eventuell oppføring av tilbygg skal tilpasses eksisterende bebyggelse og underordnes denne.
- Der det er gjennomført uheldige tiltak som har svekket kulturmiljøets egenart bør det gjennomføres byreparasjon i form av tilbakeføring og gjenoppbygging som viderefører den lokale byggeskikken.
- Den historiske fargepaletten skal videreføres, eventuelt tilbakeføres på dokumentert grunnlag.
- Fortetting/nybygg innenfor området frarådes.

Møbleringsnivå

- Eksisterende gatebelegg, gatemøblering og elementer som er karakteristiske for området skal bevares eller tilbakeføres. Utbedring skal skje ved bruk av tradisjonelle materialer og teknikker.
- Nytt gatebelegg, gatemøblering og elementer som innføres i området skal utformes i henhold til historisk forbilde som samsvarer med områdets stedegne karakter.
- Tekniske innretninger, herunder også varmepumper, skilt og reklame, skal gis en diskret utforming og ha en plassering, materialbruk og fargevalg som harmonerer med områdets karakter.
- Hageareal og verdifulle trær skal bevares.